

FITXA IDENTIFICATIVA**DADES DE L'ASSIGNATURA**

Codi: 35524
Nom: La invenció d'un llenguatge poètic en els segles d'Or
Cicle: Grau
Crèdits ECTS: 6
Curs acadèmic: 2025-26

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Període
1003 - Grau Estud. Hispànics, Lleng.Espan.i Literat.	Facultat de Filologia, Traducció i Comunicació	2	Segon quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
1003 - Grau Estud. Hispànics, Lleng.Espan.i Literat.	Literatura espanyola de los Siglos de Oro	OBLIGATÒRIA

COORDINACIÓ

BADIA HERRERA JOSEFA

RESUM

L'assignatura *La invenció d'un llenguatge poètic en els Segles d'Or* s'inserta al mòdul *Literatura Espanyola* i a la matèria *Literatura Espanyola dels Segles d'Or*, destinada al desenvolupament de competències generals d'un graduat o graduada en la branca acadèmica d'Humanitats i, dintre d'ella, al Grau d'*Estudis Hispànics: llengua espanyola i les seues literatures*. Està concebuda amb caràcter de formació obligatòria per aportar als i a les estudiants competències en el coneixement de la renovació de la poesia que, des de l'humanisme renaixentista al poshumanisme barroch, es configura a Espanya entre els segles XVI i XVII, amb assimilació dels models clàssics i italians, i la maduració posterior consegüent amb l'evolució cultural i ideològica del context. L'estudi, comentari i anàlisi dels seus texts canònics (tant poètics com de preceptiva) tindran per objecte desenvolupar la seua capacitat d'aprenentatge i l'adquisició de coneixements concrets sobre les seues implicacions estètiques i ideològiques, i la seua evident influència posterior, així com les relacions d'aquests texts clàssics amb les corrents poètiques desenvolupades en Occident des de l'Edat Mitjana. També s'atendrà a facilitar la localització de les fonts d'informació per a l'estudi i l'aplicació dels coneixements a l'àmbit acadèmic i professional o d'investigació. L'assignatura té un enfocament humanista i crític, que privilegia sobretot l'anàlisi tècnic i de contingut dels texts que van configurar la primera trascendental revolució del llenguatge poètic a la literatura espanyola.

Esta assignatura té en compte especialment el ODS 4, i, en concret, contribuïx a «garantir que tots els alumnes adquirisquen els coneixements i les habilitats necessaris per a promoure el desenvolupament

sostenible», la qual cosa inclou, entre altres aspectes, «els drets humans, la igualtat de gènere, la promoció d'una cultura de pau i no violència, ciutadania i valoració de la diversitat cultural».

El professorat de l'assignatura participa en el Projecte d'Innovació concedit pel Servei de Formació Permanent i Innovació Educativa de la UV: *DTD_iLAB: aprenentatge col·laboratiu per projectes interdisciplinaris*.

CONEXIMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

Cap

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENTATGE

-

Aplicar tasques d'assessorament i correcció lingüística i literària en relació amb l'espanyol.

Aplicar tecnologies de la informació i la comunicació, eines informàtiques, locals o en xarxa en l'àmbit filològic.

Conèixer i aplicar els corrents i metodologies de la teoria i crítica literàries.

Conèixer l'evolució històrica de la literatura i el teatre en espanyol.

Coneixer la crítica textual i l'edició de textos en espanyol.

Conèixer la literatura i el teatre en llengua espanyola.

Coneixer les tècniques i mètodes d'anàlisi en textos literaris i no literaris i la seua aplicació en l'àmbit de l'espanyol.

Demostrar un compromís ètic en l'àmbit filològic, centrant-se en aspectes tals com la igualtat de gèneres, la igualtat d'oportunitats, els valors de la cultura de la pau i els valors democràtics i els problemes mediambientals i de sostenibilitat així com el coneixement i l'apreciació de la diversitat lingüística i la multiculturalidad.

Elaborar correctament i adequadament textos orals i escrits de diferent tipus.

Identificar problemes i temes d'investigació i avaluar la seua rellevància en l'àmbit de la llengua, la literatura i el teatre en espanyol.

Que els estudiants hagen demostrat posseir i comprendre coneixements en una àrea d'estudi que parteix de la base de l'educació secundària general, i se sol trobar a un nivell que, si bé descansa en llibres de text

avançats, inclou també alguns aspectes que impliquen coneixements procedents de l'avantguarda del seu camp d'estudi.

Que els estudiants hagen desenvolupat aquelles habilitats d'aprenentatge necessàries per a emprendre estudis posteriors amb un alt grau d'autonomia.

Que els estudiants puguen transmetre informació, idees, problemes i solucions a un públic tant especialitzat com no especialitzat.

Que els estudiants tinguen la capacitat d'arreglar i interpretar dades rellevants (normalment dins de la seua àrea d'estudi) per emetre judicis que incloguen una reflexió sobre temes rellevants d'índole social, científica o ètica.

Treballar en equip en entorns relacionats amb la filologia i desenvolupar relacions interpersonals.

Treballar i aprendre de manera autònoma i de planificar i gestionar el temps de treball.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. EL MARC HUMANISTA, POLÍTIC I CULTURAL DE LES INNOVACIONS POÈTIQUES EN EL SEGLE XVI. RESISTÈNCIA TRADICIONALISTA I LA FRACTURA MÈTRICA COM A BASE DE LA POLÈMICA.

Unitat temàtica introductòria en la qual es fixaran les coordenades històric-polítiques i culturals que impulsen les innovacions poètiques del Renaixement espanyol i l'oposició tradicionalista representada per la *Repremsió contra els poetes espanyols que escriuen en vers italià* de Cristóbal de Castillejo (1492-1550), marcada essencialment pels nous usos mètrics.

2. GARCILASO DE LA VEGA (1501-1536) O LA PORTA A UNA NOVA POESIA.

Unitat temàtica en la qual s'estudiarà, a través de l'anàlisi de les *Ègloga I i III* de Garcilaso, les seues fonts essencials: els temes heretats dels clàssics grecolatins (el marc bucòlic i el descobriment de la naturalesa i el paisatge; la recreacions mitològiques i els temes horacians) i l'herència petrarquista i trovadoresco-cortesana. L'estudi dels topoi clàssics servirà per a traçar la línia d'evolució dels corrents poètics posteriors.

3. EL PENSAMENT ASCÈTIC I MÍSTIC COM A DINAMITZADOR DE LA MADURESA DEL LENGUATGE POÈTIC. DE FRAY LUIS DE

LEÓN (1527-1591) A SAN JUAN DE LA CRUZ (1542-1591): EL LLENGUATGE POÈTIC AI SERVEI DE L'EXPERIÈNCIA ASCÈTICA I MÍSTICA.

Unitat temàtica que servirà d'introducció a les aportacions, tant de pensament com d'estil i llenguatge poètic, dels corrents espirituals innovadors de l'experiència ascètica i de l'expressió simbòlica de l'inefable o diví en la mística. Tanmateix, s'introduirà a l'anàlisi temàtica i estilística d'alguns poemes de Fray Luis de León i el seu caràcter clàssic i intel·lectual des d'un pensament dissident respecte a l'ortodòxia i al de l'escriptura poètica de San Juan de la Cruz a través de la seua trilogia *Noche oscura del alma*, *Cántico espiritual* i *Llana de amor viva*, mostrant els trets de plena contemporaneïtat de la seua poesia.

4. DE LA SUBLIMACIÓ DEL PETRARQUISME A LA NATURALESA COM A REALITAT ALTERNATIVA O PARÒDICA. DE LUIS DE GÓNGORA Y ARGOTE (1561-1627) A FRANCISCO DE QUEVEDO Y VILLEGAS (1580-1645).

Unitat temàtica que introduirà a les definitives innovacions del llenguatge poètic en el Segle d'Or, a través de l'erudició didàctica i la dificultat com a procediment de la poesia barroca. S'estudiaran poemes triats (sonets o parts de composicions com *Soledades y Fábula de Polifemo y Galatea*) de Góngora i Quevedo per a posar en qüestió els tòpics sobre els anomenats cultisme i conceptisme i explicar la construcció d'una realitat alternativa per sublimació estètica o per desintegració paròdica.

Aquests continguts es plasmaran en els següents resultats d'aprenentatge:

- Tindre la capacitat d'identificar les característiques de les creacions literàries i dramàtiques dels Segles d'Or, així com els trets identificatius propis d'autors, gèneres i obres del període.
- Ser capaç d'identificar les característiques d'una obra literària dels Segles d'Or i la seua adscripció als diferents corrents estètics i ideològics.
- Ser capaç de descriure les característiques històriques i culturals que permeten entendre l'evolució i tradició literària dels Segles d'Or en el seu context ideològic i cultural.
- Ser capaç de debatre sobre el concepte de cànon i la consideració de clàssic en l'àmbit literari.
- Ser capaç de valorar la importància de la tradició ecdòtica en l'àmbit filològic.

- Tindre la capacitat d'usar la llengua espanyola per a expressar correcta i adequadament judicis crítics en diferents contextos de comunicació i difusió.
- Ser capaç de realitzar informes sobre el compliment de les propietats textuais en les diferents produccions discursives.
- Tindre capacitat d'utilitzar el coneixement adquirit per a identificar temes d'investigació i valorar la seua rellevància.
- Tindre capacitat de manejar informació bibliogràfica pertinent, especialitzada i actualitzada.
- Tindre capacitat d'utilitzar les produccions literàries per a reflexionar sobre diferents problemàtiques rellevants en la societat actual.
- Ser capaç d'utilitzar els coneixements sobre patrimoni literari i transferir-los en entorns de difusió relacionats amb la divulgació cultural literària.
- Ser capaç d'organitzar de manera autònoma un projecte filològic propi d'investigació.
- Ser capaç d'usar adequadament la terminologia clau de l'anàlisi literària i lingüística, basat en el desenvolupament contemporani de la crítica, la teoria literària i la tradició filològica.
- Ser capaç d'apreciar valors estètics, civils, socials i històrics de la literatura en relació amb les seues produccions simbòliques i amb altres manifestacions culturals.
- Ser capaç de realitzar cerques d'informació en la xarxa, d'utilitzar bases de dades especialitzades i de manejar espais d'informació complexos.
- Ser capaç de demostrar una actitud activa, positiva i creativa en el treball cooperatiu.
- Ser capaç de definir, de manera autònoma, la distribució de rols en les tasques.

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Teoria-Pràctiques	60,00
Total hores	60,00

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	5,00
Elaboració de treballs individuals o en grup	25,00
Estudi i treball autònom	60,00
Preparació de classes	0,00
Preparació d'activitats d'avaluació	0,00
Resolució de casos pràctics	0,00
Total hores	90,00

METODOLOGIA DOCENT

La metodologia docent d'aquesta assignatura s'articula al voltant d'activitats formatives presencials i no presencials.

1) Les activitats formatives presencials es desenvoluparan d'acord amb el model de classes lectives teoricopràctiques, en què es treballaran tant continguts teòrics com continguts metodològics, pràctics o aplicats. S'exposaran teòricament, per part de professorat, els conceptes i temes especificats en el programa de l'assignatura, es proporcionaran les directrius i orientacions per a la lectura crítica dels textos poètics i s'analitzaran poemes, la valoració personal dels quals condueca al debat o discussió subsegüents.

2) Activitats no presencials: destinades fonamentalment a la lectura dels textos poètics i crítics i al treball autònom de cara a l'elaboració d'activitats pràctiques, així com a la preparació de la prova escrita final.

Les activitats formatives presencials i no presencials estan destinades a fomentar tots els resultats generals de l'aprenentatge, així com les competències específiques assenyalades en l'apartat corresponent.

En aquesta assignatura s'implementaran activitats relacionades amb el PIEE "*Imitatio*. Imitación y adaptación creativa de los clásicos de la Edad Media y los Siglos de Oro".

AVALUACIÓ

L'avaluació de l'aprenentatge dels estudiants es portarà a terme atenent als objectius generals de l'assignatura i a les competències específiques i destreses assenyalades, en dues vessants:

1) Avaluació contínua dels progressos en la comprensió de la informació, conceptes i crítica de les lectures recomanades u obligatòries explicades a classe i seguides pel treball personal o en grup. Els estudiants hauran de realitzar proves pràctiques de lectures.

2) Realització d'un examen final.

La qualificació serà la suma de les qualificacions obtingudes en els conceptes anteriors, de manera que, descrit en percentatges, resultaria de la següent manera:

Tipus d'avaluació	% sobre final
a) Activitats realitzades durant el curs	40%
b) Prova escrita final	60 %

Per superar l'assignatura és necessari aprovar les proves pràctiques de lectures, així com la prova escrita final i obtenir, almenys, un percentatge del 50 % després de la suma de totes les notes. Totes les parts de l'avaluació seran recuperables en segona convocatòria. El professor informarà amb la suficient antelació als estudiants que es presenten a segona convocatòria sobre quines activitats hauran de realitzar en cas de no haver superat alguns dels requisits en la primera convocatòria.

L'honestedat intel·lectual és vital en les comunitats acadèmiques, i per a la justa avaluació del treball de l'alumnat. Tots els treballs presentats en aquest curs han de ser d'autoria original. No s'admetran treballs en els quals es faci ús de col·laboració fraudulenta o la compisició amb ajuda d'intel·ligència artificial (ChatGPT o altres).

El sistema general de qualificacions seguirà la normativa de la Universitat de València aprovada pel Consell de Govern del dia 30 de maig de 2017. ACGUV 108/2017.

BIBLIOGRAFIA

a) Referències bàsiques

Antología de la poesía española del Siglo de Oro. Siglos XVI y XVII

- LÓPEZ BUENO, Begoña (Coord.), *La renovación poética del Renacimiento al Barroco*, Madrid, Síntesis, 2006.

- MONTERO, Juan, «Introducción», en AA.VV., *Antología poética de los siglos XVI y XVII*, ed. de Juan Montero, Madrid, Biblioteca Nueva, 2006, pp. 8-139.

- RALLO GRUSS, Asunción, *Humanismo y Renacimiento en la literatura española*, Madrid, Síntesis, 2007.

- PORQUERAS MAYO, Alberto, *La teoría poética en el Renacimiento y Manierismo españoles*, Barcelona, Puvill Libros, 1986.

b) Referències complementàries

- ALONSO, Dámaso, *Poesía Española. Ensayo de métodos y límites estilísticos*, Madrid, Gredos, 1976.
- BLECUA, José Manuel, «Corrientes poéticas en el siglo XVI» en *Sobre poesía de la Edad de Oro*, Madrid, Gredos, 1970, pp. 11-24.
- CASTIGLIONE, Baldassare, *El cortesano*, ed. de Mario Pozzi, Madrid, Cátedra, 1994.
- CILVETI, Angel L., *Introducción a la mística española*, Madrid, Cátedra, 1974.
- GARCÍA GIBERT, Javier, *La imaginación amorosa en la poesía del Siglo de Oro*, Valencia, Universitat, 1997.
- GARÍN, Eugenio, *La revolución cultural del Renacimiento*, Barcelona, Crítica, 1981.
- GREEN, Otis H., «Amor cortesano y visión platónica», «Continúa la tradición», «Amor cortesano y neoplatónico en el Barroco» en *España y la tradición occidental*, Madrid, Gredos, 1969, vol. I, pp. 152-194; pp. 195-243; pp. 244-305
- GRIMAL, Pierre, *Diccionario de mitología griega y romana*, Barcelona, Paidós, 1994.
- LAPESA, Rafael, *La trayectoria poética de Garcilaso*, Madrid, Alianza Universidad, 1985.
- NAVARRETE, Ignacio, *Los huérfanos de Petrarca. Poesía y teoría en la España Renacentista*, Madrid, Gredos, 1994.
- PARKER, Alexander A., *La filosofía del amor en la literatura española*, Madrid, Cátedra, 1986.
- SEGRE, Cesare, «Análisis conceptual de la Égloga I de Garcilaso», en *Las estructuras y el tiempo*, Barcelona, Planeta, 1986, pp. 163-184.